

Datum
12 februari 2007

Kenmerk
2007-0000046441

Onderdeel
CZW/CB

Inlichtingen
Diana van Driel
T 070-4268874
F 070-4267634

Blad
1 van 7

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Herengracht 17
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

Aan Burgemeester en wethouders van alle gemeenten, cc de hoofden burgerzaken van alle gemeenten, gedeputeerde staten van alle provincies, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken, het Interprovinciaal Overleg en de Kiesraad.

Onderwerp aanvullende circulaire Provinciale Statenverkiezingen

Doelstelling geven van informatie en instructies

Juridische grondslag geen

Relaties met andere circulaire's circulaire van 18 januari 2007 kenmerk 2007-0000018368 van de Kiesraad inzake de Provinciale Statenverkiezingen

Ingangsdatum terstond

Geldig tot nvt

Circulaire

Inleiding

Deze circulaire dient om u te informeren en additionele instructies te geven voor beveiligingsaspecten rondom de Provinciale Statenverkiezingen op 7 maart a.s. Daarbij is continuïteit ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen het uitgangspunt. Er is naar gestreefd het verkiezingsproces zo weinig mogelijk te belasten met de beveiligingsmaatregelen. Belangrijkste wijziging ten opzichte van 22 november 2006 betreft de verbetering en vereenvoudiging van de verzegeling van de stembureaus waardoor het stembureau slechts hoeft te controleren of de verzegeling intact is (en dus geen nummers hoeft te noteren). Verder is besloten geen controles achteraf uit te voeren.

In deze circulaire komen achtereenvolgens aan de orde de verantwoordelijkheden van burgemeester en wethouders (het aanwijzen van contactpersonen, werkafspraken met de politie), instructies voor de stembureauleden (de controle van de verzegeling, hoe te handelen bij afwijkingen, overige informatie rondom afluisteren en bezwaren van kiezers); tenslotte wordt stilgestaan bij de taken van de gemeente in het kader van het vaststellen van de uitslag.

1 Aanwijzingen en informatie voor burgemeester en wethouders en hoofden burgerzaken

Aanwijzen contactpersoon

U wordt verzocht één contactpersoon/helpdesk in de gemeente aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de communicatie over eventuele problemen met betrekking tot stembureaus. Deze contactgegevens dienen bij elk stembureau bekend te zijn zodat de stembureauvoorzitter contact kan opnemen als zich een van de hieronder beschreven "calamiteiten" voordoet. Deze persoon draagt ook de verantwoordelijkheid voor het doorgeven van de relevante gegevens aan derden.

Contacten met korpschef

U dient voorafgaande aan de verkiezingen (werk)afspraken te maken met de korps- of districtschef. Op landelijk niveau heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de korpsbeheerders geattendeerd op de activiteiten die bij deze verkiezingen aandacht van de politie vergen. Concreet wordt u verzocht afspraken te maken over:

- actie van de politie naar aanleiding van meldingen van verdachte stembureaus door de contactpersoon;
- het zodanig optreden van de politie dat de voortgang van het stemproces zoveel mogelijk is gewaarborgd.

Datum
12 februari 2007

Kenmerk
2007-0000046441

Melding problemen/twijfels verzegeling/afluisteren

Blad
3 van 7

U dient de stembureauvoorzitters te instrueren dat zij bij problemen contact opnemen met de gemeentelijke contactpersoon. De gemeentelijke contactpersoon geeft deze meldingen zo snel mogelijk door aan:

- a. Nedap i.v.m. het verkrijgen van een vervangende stemmachine¹
- b. de plaatselijke politie
- c. het contactpunt stemmachines van het ministerie van BZK: telefoon **070 426 8401**

(n.b. ander nummer t.o.v. 22 november 2006)

Bij twijfel aan de verzegeling voorafgaande aan de stemming wordt de stemmachine vervangen en wordt de verdachte stemmachine overgedragen aan de plaatselijke politie voor nader onderzoek. Bij meldingen van fraude door kiezers of wanneer het stembureau van mening is dat de uitslag van de stemmachine niet kan worden vertrouwd, wordt de stemmachine na afloop van de stemming aan de politie overgedragen. Dit om het kiesproces zo min mogelijk te verstoren.

Inrichten stemlokalen i.v.m. het 'afluisteren' stemmachines

Zoals u bekend blijkt uit onderzoek dat stemmachines straling afgeven die op afstand van enkele meters met geavanceerde ontvangstapparatuur kan worden opgevangen. Bij het inrichten van het stemlokaal dient u er zoveel mogelijk rekening mee te houden dat de stembureauleden overzicht hebben over wat er gebeurt binnen een straal van circa 5 meter van de stemmachine (n.b. muren houden de straling niet tegen). Stemmachines dienen altijd zodanig te zijn opgesteld dat ze zich niet in een voor het publiek toegankelijke deel van het stemlokaal bevinden. Uiteraard is het ministerie zich ervan bewust dat deze maatregelen niet bij alle stemlokalen kunnen worden genomen gezien de fysieke en bouwkundige beperkingen.

Indien u in uw gemeente stemlokalen hebt waar het onmogelijk is de bovengenoemde voorzorgsmaatregelen in acht te nemen, kunt u mogelijk via de korpschef de lokale politie verzoeken deze stemlokalen extra in de gaten te houden.

¹ Alleen van toepassing bij verbroken verzegeling of technische storing voorafgaande aan de stemming.

2 Aanvullende aanwijzingen voor stembureauleden

Controle verzegeling

De verzegeling is ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen verbeterd en vereenvoudigd. De stembureauleden dienen te controleren of de verzegeling van de stemmachine intact is. U krijgt een separate instructie met foto's voor de controle van de verzegeling. De controle op de verzegeling vindt plaats op de volgende momenten:

- voor aanvang van de stemming
- na het sluiten van de stemming, voorafgaande aan de vaststelling van de uitslag

Van de controle door het stembureau wordt melding gemaakt in het proces verbaal model N 10-3 (respectievelijk bij SWS J 38-3) welke hiervoor speciaal zijn aangepast. Slechts de voorzitter van het stembureau parafeert het proces-verbaal ter bevestiging van het goede verloop van de controle. De nummers van de verzegeling hoeven dus niet te worden gecontroleerd noch genoteerd.

Indien de voorzitter van het stembureau bij de controle vóór aanvang van de stemming twijfels heeft over de staat van de verzegeling onderneemt hij de volgende acties:

1. hij informeert de gemeentelijke contactpersoon;
2. hij deelt de aanwezige kiezers mee dat een vervangende stemmachine is aangevraagd en dat de stemming binnen circa 30 minuten zal kunnen aanvangen;
3. in SWS-gemeenten verwijst hij kiezers eventueel naar andere stemlokalen;
4. Zodra de vervangende machine is gearriveerd, neemt hij deze in gebruik volgens de normale procedure (waarbij ook de verzegeling wordt gecontroleerd) en kan de stemming aanvangen.
5. Op enig moment zal de politie de 'verdachte' machine meenemen. De voorzitter verzoekt de politie zodanig te opereren dat de kiezers niet worden belemmerd.
6. In het proces-verbaal N 10-3/J 38-3 vermeldt hij dat de oorspronkelijke stemmachine is vervangen en meegenomen door de politie voor nader onderzoek.

Indien de voorzitter van het stembureau bij de controle na afloop van de stemming twijfels heeft over de staat van de verzegeling onderneemt hij de volgende acties:

1. hij informeert de gemeentelijke contactpersoon;
2. hij wacht met het uitvoeren van de handelingen omschreven in artikel N 4, N 5 en N 6 van Kiesbesluit (maken afdruk etc) tot de politie is gearriveerd. In het bijzijn van de politie worden vervolgens deze handelingen verricht waarna de voorzitter het stemgeheugen in een separate verzegelde envelop plaatst waarop staat vermeldt dat dit geheugen afkomstig is van een 'verdachte' stemmachine. Daarna kan de politie de stemmachine zelf meenemen. De envelop met geheugen gaat naar de burgemeester.
3. hij maakt melding in het proces-verbaal van het feit dat de stemmachine is meegenomen voor nader onderzoek na afloop van de stemming.

Meldingen van kiezers dat de gebruikte stembus frauduleus is

Indien een kiezer aan het stembureau de mededeling doet dat met de betreffende stembus is gefraudeerd, meldt de voorzitter dit (indien het stembureau er vanuit gaat dat deze melding serieus moet worden genomen) aan de contactpersoon van de gemeente. Deze opmerking wordt ook vermeld in het proces-verbaal. Het stemgeheugen van de 'verdachte' bus wordt na afloop van de stemming in een verzegelde envelop gedaan (artikel N 4, zesde lid Kiesbesluit) waarop wordt aangetekend dat dit geheugen afkomstig is uit een 'verdachte' stembus. De stembus zal vervolgens na afloop van de stemming worden overgedragen aan de politie.

Twijfels van de leden van het stembureau ten aanzien van het correct functioneren van de stembus wegens fraude

Indien de leden van het stembureau twijfelen over het correct functioneren van de stembus wegens fraude, bijvoorbeeld als gevolg van de uitslag, meldt de voorzitter dit direct aan de gemeentelijke contactpersoon. Ook maakt de voorzitter hiervan melding in het proces-verbaal. Het stemgeheugen van de 'verdachte' bus wordt na afloop van de stemming in een verzegelde envelop gedaan (artikel N 4, zesde lid Kiesbesluit) waarop wordt aangetekend dat dit geheugen afkomstig is uit een 'verdachte' stembus. De stembus zal vervolgens na afloop van de stemming worden overgedragen aan de politie.

Instructies leden stembureau in verband met het afluisteren van stembuses

Binnen een straal van vijf meter zou met zeer geavanceerde apparatuur de straling van de stembus mogelijk af te luisteren zijn. Indien de stembureauleden het vermoeden hebben dat een persoon zich schuldig maakt aan het afluisteren, onderneemt de voorzitter de hieronder omschreven acties:

1. De voorzitter verzoekt de desbetreffende persoon de activiteit te staken en zo niet zich onmiddellijk te verwijderen uit het stemlokaal;
2. De leden van het stembureau trachten in verband met eventueel onderzoek van de politie een zo goed mogelijke beschrijving te geven van de betreffende persoon (b.v. man/vrouw, lengte, haarkleur, kleding, bijzondere kenmerken).
3. De voorzitter meldt het voorval zo spoedig mogelijk aan de contactpersoon van de gemeente.
4. De voorzitter maakt aantekening van het voorval in het proces-verbaal van de zitting met vermelding van het tijdstip waarop het voorval plaatsvond.
5. In geval de politie nog tijdens de zitting zich naar aanleiding van het voorval tot het stembureau richt voor nader onderzoek, verlenen de leden van het stembureau hieraan zo goed mogelijk medewerking zonder dat daardoor de gang van zaken in het stemlokaal wordt geschaad. Zo nodig verzoeken zij de politie op een later tijdstip, bijvoorbeeld na afloop van de stemming of op een naar verwachting rustiger moment, terug te keren.

Datum
12 februari 2007

Kenmerk
2007-000046441

Omgaan met bezwaren van kiezers door leden stembureau

Kiezers die in het stembureau aanwezig zijn, kunnen gedurende de zitting van het stembureau mondeling bezwaar aantekenen, indien de stemming niet overeenkomstig de wet geschiedt (artikel J 35 van de Kieswet). Ook als de stemmen worden geteld – bij de zogenaamde stemopneming - bestaat deze mogelijkheid. In artikel N 9 van de Kieswet is bepaald dat aanwezige kiezers mondeling bezwaar kunnen inbrengen na het bekend maken van de opgenomen stemmen. U wordt aangeraden niet over een bezwaar in discussie te treden.

Blad
6 van 7

Als het formulier voor het proces-verbaal te weinig ruimte biedt voor alle bezwaren, worden de overige bezwaren op een apart vel opgenomen dat aan het proces-verbaal wordt gehecht.

Vragen over de betrouwbaarheid van stemmachines

Stembureauleden kunnen kiezers desgevraagd informeren over de getroffen beveiligingsmaatregelen zoals de verzegeling en de beveiligingsmaatregelen bij de gemeente. Zij kunnen zeggen dat er geen reden is te veronderstellen dat de gebruikte stemmachine niet correct functioneert. Mocht een kiezer zelf de verzegeling willen controleren, geeft de voorzitter aan dat controle door de kiezer zelf niet mogelijk is. Wel kan de voorzitter de kiezer er op attenderen dat hij in het stemlokaal aanwezig mag zijn bij de controle van de verzegeling na afloop van de stemming.

Vragen van kiezers over 'afluisteren' (aan stembureauleden)

Indien kiezers vragen welke maatregelen getroffen zijn om de problematiek van het afluisteren tegen te gaan, kunt u de hierboven genoemde maatregelen vermelden. Mochten kiezers vragen of het nog steeds mogelijk is om te horen op wie zij stemmen als gevolg van het gebruik van leestekens (diakritisch tekens) in bijvoorbeeld Christen Democratisch Appèl of Nicolaï, kunt u de kiezer meedelen dat dit niet meer mogelijk is omdat de leestekens niet in het display van de stemmachine worden vertoond. Mochten kiezers vragen hebben over het ontbreken van de leestekens in het display, kan worden geantwoord dat deze zijn verwijderd als maatregel voor de beveiliging van de stemmachine tegen afluisteren. U kunt er op wijzen dat hiertoe is besloten in overleg met de Kiesraad.

Datum
12 februari 2007

Kenmerk
2007-0000046441

3 Taken gemeente als plaatselijk stembureau/ hoofdstembureau/centraal stembureau

Blad
7 van 7

Inlezen en verdere behandeling verdachte geheugens

In het geval er na afloop van de stemming is geconstateerd dat sprake is van een 'verdachte' stemmachine, is het stemgeheugen van deze machine door het stembureau in een separate verzegelde envelop gedaan. U dient deze enveloppen niet te openen en dus deze geheugens niet uit te lezen. In plaats daarvan voert u de uitslag van deze stemgeheugens op basis van het proces-verbaal handmatig in. U dient de enveloppen met verdachte stemgeheugens zo spoedig mogelijk over te dragen aan de plaatselijke politie voor nader onderzoek.

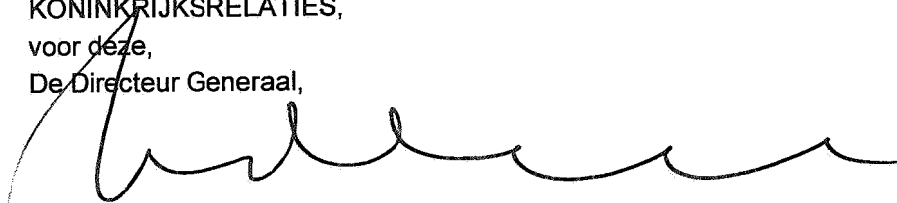
Informatie over eventuele verdachte stemmachines ivm uitslagvaststelling

De verdachte stemmachines die door de politie zijn meegenomen, worden onderzocht door het NFI. Het NFI rapporteert de bevindingen van het onderzoek aan het ministerie. Het ministerie zal er voor zorg dragen dat het centrale stembureau tijdig (in de meeste gevallen uiterlijk vrijdagochtend 9 maart om 10:00 uur) over de informatie beschikt die nodig is om de uitslag vast te kunnen stellen.

Vaststellen uitslag

Ik wijs u er op dat het papieren proces voor het vaststellen van de uitslag leidend is. U dient de uitslag niet slechts te baseren op de ingelezen stemgeheugens maar alles na te rekenen op basis van de papieren processen verbaal. Dit geldt ook voor uw activiteiten als hoofdstembureau respectievelijk centraal stembureau.

DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN
KONINKRIJKSRELATIES,
voor deze,
De Directeur Generaal,

mr. A.R.A. van den Ham

